

**ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
НА ПОЧАТКОВІЙ СТАДІЇ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВІ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ**

Олександр Анатолійович ПРИСЯЖНЮК,

*канд. юрид. наук, докторант
Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0000-3178-6809>*

Якщо говорити про початкову стадію провадження в справах про адміністративні правопорушення, то вона складається з таких етапів: порушення справи; попереднє з'ясування обставин справи та збирання доказів; процедурне оформлення матеріалів справи; направлення справи на розгляд за підвідомчістю. Вважаємо за доцільне погодитися з позицією О.А. Банчука, що початком адміністративно-деліктного провадження необхідно вважати не складення формального протоколу, а момент отримання інформації про вчинення порушення, самостійного виявлення ознак діяння чи вчинення певних дій щодо особи [1, с. 222].

Насамперед варто зауважити, що дискреційні повноваження проявляються безпосередньо вже на першому етапі, оскільки посадова особа правоохоронного органу має прийняти рішення про наявність у неї компетенції щодо реагування на повідомлення про конкретну подію. Законодавець у ст. 255 КУпАП визначив перелік осіб, які наділені правом складати протокол про адміністративні правопорушення, а також закріпив підвідомчість кожного із суб'єктів владних повноважень в главі 17 КУпАП.

Крім того, щодо використання адміністративного розсуду на цьому етапі потрібно пам'ятати і вимоги ст. 247 КУпАП, яка визначає перелік обставин, за наявності яких провадження в справі не може бути розпочато. Доречно у цьому зв'язку звернути увагу і на обставини, що виключають адміністративну відповідальність (ст. ст. 17-20 КУпАП), а також на можливість звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення (ст. 22 КУпАП). Так, при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням [2].

Дискреція знаходить своє відображення також у процедурі визначення видів доказів, які будуть підтверджувати факт адміністративного правопорушення, визначення порядку їх збирання та фіксації. Наявність дискреційних повноважень прослідковується і у можливості застосування заходів забезпечення провадження. Ці заходи мають несамотійний, допоміжний характер, спрямовані на

припинення протиправної поведінки особи, складання протоколу про адміністративне правопорушення, створення належних умов для здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Крім того, вони мають особливу підставу застосування – вчинення особою протиправного діяння і відповідне здійснення щодо нього певних процедурних дій; персоналізацію особи правопорушника, щодо якого здійснюється провадження; чітко визначені процедурні межі застосування (під час або після вчинення правопорушення) [2].

Разом з тим зауважимо, що адміністративний розсуд має опиратися на доцільність використання конкретного виду заходу забезпечення провадження, його пропорційність вчиненому діянню та ефективність застосування в даних умовах. Навіть у межах конкретного заходу забезпечення провадження в окремих випадках є альтернатива вибору. Наприклад, тимчасове затримання транспортного засобу можливе або шляхом блокування автомобіля спеціальним пристроєм або шляхом його евакуації та доставлення для зберігання на спеціальний майданчик [3].

Адміністративний розсуд діє також і при пошуку понять для фіксації вчинення певних процедурних дій, враховуючи доцільність залучення саме цієї особи в якості понятого. Звісно адміністративний розсуд застосовується і при обранні місця проведення особистого огляду. Крім того, дискреція наявна і при визначенні доцільності проведення огляду речей, ручної поклажі, багажу, знарядь полювання і лову риби, добутої продукції, транспортних засобів та інших предметів. Зокрема посадова особа правоохоронного органу має прийняти рішення, чи є конкретний випадок невідкладним. Адже огляд здійснюється, як правило, у присутності особи, у власності (володінні) якої речі перебувають. А невідкладних випадках зазначені речі, предмети може бути піддано оглядові за участі двох понять під час відсутності власника (володільця) [3].

До того ж, дискреція наявна і під час кваліфікації правопорушення. Власне від цієї дії безпосередньо залежить вид майбутнього провадження, адже у ст. 258 КУпАП визначено випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається. Розсуд необхідний також при виборі строку адміністративного затримання. Наприклад, на відміну від загального строку затримання, який становить 3 години, осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання [3].

Певною мірою дискреція наявна і на етапі оформлення матеріалів. Так, посадова особа самостійно, на власний розсуд відображає всі обставини об'єктивної сторони в протоколі про адміністративне правопорушення в тій мірі, яка дозволить особі, що розглядатиме справу,

мати уявлення про її обставини. Крім того, посадова особа правоохоронного органу, визначаючи склад правопорушення, з'ясовує, на кого має бути складено протокол. Зокрема у разі вчинення адміністративного правопорушення неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно одного з батьків цієї особи або особи, яка їх замінює, відповідно до частини третьої статті 184 КУпАП. У разі вчинення неповнолітньою особою віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років низки адміністративних правопорушень, передбачених КУпАП, протокол про складається стосовно цієї особи [4]. Вочевидь, адміністративний розсуд присутній і на етапі передачі матеріалів справи на розгляд уповноваженій особі. Наразі залежно від правового статусу лідируючого суб'єкта, якому підвідомча справа, можна визначити такі варіанти завершення цього етапу:

- 1) перехід органу, якому підвідомча справа, від порушення провадження у справі та складення протоколу до розгляду;
- 2) передача справи в межах одного органу від посадової особи, що проводила перевірку, вищій посадовій особі, уповноваженій її розглядати та приймати рішення у справі;
- 3) передача справи на розгляд від одного органу (посадової особи) до органу (посадової особи), що не перебуває в прямому підпорядкуванні;
- 4) передача справи на розгляд суду (судді).

Отже, цей етап у провадженні в справах про адміністративні правопорушення присутній у випадках, коли орган (посадова особа) має право самостійно накласти на правопорушника адміністративне стягнення і виконати постанову у справі [5, с. 83]. Водночас для кожної процедури наявні певні межі дискреційних повноважень, завдяки чому реалізуються принципи адміністративних процедур та виносяться законні й об'єктивні рішення по справі. Крім того, завдяки дискреції правоохоронні органи отримують можливість обрання найбільш доцільного варіанта поведінки в кожному конкретному випадку, що дозволяє ефективно виконувати їх повноваження і сприяє забезпеченню прав, свобод та інтересів громадян.

Список використаних джерел

1. Адміністративне деліктне законодавство: зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / авт.-упоряд. О.А. Банчук. Київ: Книги для бізнесу, 2007. 912 с.
2. Галабурда Н.А. Діяльність міліції щодо застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2011. С. 23-24.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/>
4. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС 06.11.2015 № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#n54>
5. Гнатюк С.С. Проведення в справах про адміністративні проступки: проблемні питання структури: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 156 с.